

معماری معاصر در ایران

از سال ۱۳۰۴ تا کنون

www.ketab.ir

امیر بانی مسعود

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

بانی مسعود، امیر، ۱۳۴۶ -
معماری معاصر در ایران: از سال ۱۳۰۴ تا کنون/ امیر بانی مسعود.
مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۹.

۲۴۸ ص. مصور.

شابک:

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

کتابنامه: ص ۲۲۸-۲۴۰.

موضوع: معماری - ایران - قرن ۱۴

موضوع: Architecture -- Iran -- 20th century

موضوع: معماری - ایران - تاریخ

موضوع: Architecture -- Iran -- History

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۱۸-۳

NA1485

۷۲۰/۹۵۵

۷۲۸۷۶۶۷

عکس روی جلد: برج شهیداد (برج آزادی فعلی)

عکس از محمدرضا خاکزاد

www.ketab.ir

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

معماری معاصر در ایران

امیر بانی مسعود

صفحه آرای و آماده سازی چاپ: لایلا کفاش زاده

چاپ اول و دوم: ۱۳۹۹

چاپ سوم: ۱۴۰۰

چاپ چهارم: ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۱۸-۳

انتشارات: کتابکده کسری

تلفن: ۰۹۱۵ ۳۰۱۷۱۸۱

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هر گونه ترجمه، تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه‌ی کاغذی و دیجیتال و ... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه سپاسگزاری و قدردانی
۱۱	۱ مُدرنیزاسیون و نوسازی شهری تهران: ویتربین تجدد شهرها، شهرک‌های صنعتی و توسعه نفتی
۴۱	۲ سبک ملی (۱۳۰۴-۱۳۲۰) نئوکلاسیسیسم احیاء اسلامی: جست‌وجوی مسیرهای ناپیموده سبک نو هخامنشی: تکوین سبکی جدید
۶۳	۳ نخستین مُدرن‌ها: تکوین معماری حرفه‌ای مُدرنیستی در ایران
۹۳	۴ از خانه مُدرن تا مجتمع‌های آپارتمانی معماری آکادمیک و خانه‌های مُدرن کلمه مجتمع‌های آپارتمانی
۱۲۱	۵ اسکان در متروپولیس مُدرنیسم انقلاب سفید، هزینه‌های سرسام‌آور و رُشد زاغه‌نشینی
۱۴۹	۶ معماری مُدرن و جریان‌های پس از آن (۱۳۳۲-۱۳۵۷) سبک بین‌المللی مُدرنیسم عالی منطقه‌گرایی مُدرن
۱۹۷	۷ معماری ایران پس از انقلاب اسلامی روحیه نوپدید: معماران جوان ایرانی در جست‌وجوی آینده
۲۱۸	ارجاعات و یادداشت‌ها
۲۲۸	فهرست منابع و مراجع مقالات و کتاب‌های فارسی مقالات و کتاب‌های انگلیسی منابع تصاویر
۲۴۱	نمایه

مقدمه

هدف از نگارش این دفتر ارائه تاریخی خواندنی از معماری معاصر ایران، از موج تجدّد در اوایل دهه ۱۳۰۰ هـ ش تا زمان حال، است. موضوع پژوهش اصلی آن نحوه ارتباط میان اُمال و آرزوهای ناظر به زندگی نوآیین و ایجاد فرم‌های جدید در معماری بوده است، و این که عواملی هم‌چون رشد و پیدایش محیط زندگی جدید، برآمدن معماری حرفه‌ای، و تغییرات و تبدیلات صنعت ساختمان‌سازی در ایران، چگونه همگی بالاتفاق به ظهور جریان بالنده معماری مُدرنیستی در این کشور منجر شدند. در عین حال، این دفتر می‌کوشد تا همگرایی میان معماری و رشد و توسعه سیاسی و اجتماعی در ایران را مورد بررسی قرار دهد. تحولات معماری و شکل‌گیری نسل نخست معماران تحصیل‌کرده ایرانی، چنان که پیداست، همگی متأثر از تحولات اجتماعی در ایران بوده‌اند. از این رو، در بررسی نوآوری‌های مختلف در عرصه معماری، صفحات این دفتر به ملاحظه دقیق تحولات تاریخی و زمینه اجتماعی نیز توجه خاص نشان داده است.

با وجود این که دفتر حاضر از ترتیب تاریخی و تقویمی سختگیرانه‌ای پیروی نمی‌کند، روند بررسی جریان امور در آن به نحوی است که مناسبت تامّ با هر دوره و رویدادهای معماری آن دوره مورد نظر داشته باشد. فصل دوم مشتمل بر دو بخش عمده است. عوامل منجر به شکوفایی جریان مُدرنیسم در ایران، و این که به کدامین علت تهران به کانون نوآوری‌ها بدل شد، از جمله موضوعات این فصل است. مُدرنیست‌های ساکن در پایتخت، در عین حال که زبان‌های متنوع مُدرنیسم اروپایی را به زبانی ساده بیان می‌کردند، دست به «ترکیب و تألیف» (synthesis) نیز می‌زدند. شاخص‌ترین بانه‌های مُدرنیستی در ایران، هم‌زمان و همگام با تأسیس دانشکده معماری، در تهران برافراشته شدند. بخش دوم همین فصل بر برنامه عمران شهری در دوران سلطنت رضاشاه پهلوی تمرکز دارد. برنامه عمران شهری در این دوره، نه تنها به بروز تغییرات عمده‌ای در چهره شهرهای سنتی ایران منجر شد، بلکه تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر تحولات سازه‌های مُدرن در ایران نهاد. مُضاف بر این، در طول سال‌های قرن حاضر هجری شمسی مطابق با سده بیستم میلادی، رشد صنایع مُدرن در ایران به توسعه شهری در ابعاد خیره‌کننده و حتی پیدایش شهرهای جدید انجامید.

فصل دوم، با تمرکز بر سه گرایش اصلی در معماری «سبک ملی» (نتوکلاسیسیسم، احیاء سنت معماری اسلامی، و سبک نوهخامنشی)، به بررسی این نکته می‌پردازد که ملی‌گرایی ایرانی، به مثابه رویکردی سیاسی، چگونه توانست به پیدایش و گسترش سبکی جدید در معماری ایرانی منجر شود، سبکی جدید که طرّاحی و اجرای بانه‌های دولتی و حکومتی عصر رضاشاهی از مصادیق آن به شمار می‌آیند.